

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กำหนดขึ้นมาโดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อประกาศเกียรติคุณเทิดทูนพระคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้สมกับที่พระองค์เป็นศาสดาของเทพยดาและมนุษย์ทั้งหลาย เพื่อเป็นการเตือนใจพุทธศาสนิกชนให้ซาบซึ้งในพระคุณของพระองค์และพระรัตนตรัย^๑ ซึ่งวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นวันที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา เมื่อถึงวันสำคัญพุทธศาสนิกชนต่างร่วมใจกันประกอบพิธี เพื่อเป็นการระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย และสิ่งที่สำคัญที่พุทธศาสนิกชนควรตระหนักคือ การน้อมเอาหลักธรรมที่เกี่ยวกับวันสำคัญเหล่านี้มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต^๒

สำหรับวันออกพรรษาซึ่งเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปี เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “วันปวารณา” คำว่า ปวารณา นั้นแปลว่า อนุญาตหรือยอมให้ ทั้งนี้ วันออกพรรษา พระสงฆ์จะประกอบพิธีทำสังฆกรรมใหญ่ที่เรียกว่า มหาปวารณา ในวันออกพรรษาเป็นการเปิดโอกาสให้ภิกษุว่ากล่าวตักเตือนซึ่งกันและกันได้^๓ เนื่องจากในระหว่างที่เข้าพรรษาอยู่ด้วยกัน พระสงฆ์บางรูปอาจมีข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข และการให้ผู้อื่นว่ากล่าวตักเตือนก็จะทำให้รู้ข้อบกพร่องของตน อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ถามข้อสงสัยซึ่งกันและกันได้ด้วย พระผู้ใหญ่ว่ากล่าวตักเตือนพระผู้น้อยได้ และพระผู้มีอาวุโสผู้น้อยก็สามารถชี้แนะถึงข้อไม่ดีของพระผู้ใหญ่ได้เช่นกัน^๔

^๑ ธรรมะไทย, วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาวันออกพรรษา [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.dhammathai.org/day/buddhismday.php> [๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๐].

^๒ บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียบนอินเทอร์เน็ต, ศาสนาในสังคมไทย บทที่ ๔ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา: กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนโชคชัยสามัคคี อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๒ [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://kruwarawan.com/content04.html> [๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๐].

^๓ วัดพระธรรมกาย, วันปวารณา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.dhammadownload.com> [๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๐].

^๔ สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี, “เทศกาลและประเพณี”, (นงลักษณ์การพิมพ์, อุทัยธานี), ๒๕๔๕, หน้า ๒๓

ประเพณีที่เกี่ยวกับวันออกพรรษาที่เป็นที่นิยมปฏิบัติสืบต่อกันมา คือ ประเพณีตักบาตรเทโว หรือ “วันตักบาตรเทโว” หรือชื่อเต็มว่า “วันเทโวโรหณะ” หมายถึง วันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ในเวลาเช้าวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ หลังจากที่พระองค์ทรงจำพรรษาที่นั่นเป็นเวลา ๓ เดือน ความสำคัญ วันเทโวโรหณะ เป็นวันที่มีการทำบุญตักบาตรที่พิเศษวันหนึ่ง กล่าวคือ ในพรรษาหนึ่งพระพุทธเจ้าได้เสด็จไปยังสวรรค์ชั้นดาวดึงส์แสดงพระอภิธรรมโปรดพระพุทธมารดา และทรงจำพรรษาที่นั่น พอออกพรรษาก็เสด็จลงจากเทวโลกนั้นมายังโลกมนุษย์ โดยเสด็จลงที่เมืองสังกัสสนคร ใกล้เมืองพาราณสี ชาวบ้านชาวเมืองทราบข่าวก็พากันไปทำบุญตักบาตรพระพุทธองค์ที่นั่น และเป็นการรับเสด็จพระพุทธองค์ด้วย กล่าวกันว่า ในวันนี้ได้เกิดเหตุอัศจรรย์ คือ เทวดา มนุษย์ และสัตว์นรก ต่างมองเห็นซึ่งกันและกัน จึงเรียกวันนี้อีกชื่อหนึ่งว่า วันพระเจ้าเปิดโลก คือ เปิดให้เห็นกันทั้ง ๓ โลก การตักบาตรรับเสด็จพระพุทธเจ้าได้ปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมาเป็นประเพณีจนถึงเมืองไทย จึงเรียกประเพณีว่า การตักบาตรเทโว^๕

วันเทโวโรหณะ หมายถึง วันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากเทวโลก(สวรรค์) ชั้นดาวดึงส์ในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ หลังจากที่พระพุทธองค์เสด็จไปจำพรรษาโปรดพระพุทธมารดาเป็นเวลา ๓ เดือน ความสำคัญวันเทโวโรหณะเป็นวันที่มีการทำบุญตักบาตรพิเศษ เนื่องด้วยพระพุทธเจ้าไปจำพรรษาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์แสดงพระอภิธรรมโปรดพระพุทธมารดา เมื่อออกพรรษาแล้วพระองค์เสด็จมายังโลกมนุษย์ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ในเวลาเช้าวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ พุทธศาสนิกชนจึงถือเป็นโอกาสพิเศษพร้อมใจกันตักบาตรเป็นการรับเสด็จพระพุทธองค์และถือปฏิบัติเป็นประเพณีสืบต่อมาเรียกว่า การตักบาตรเทโว ย่อมาจาก การตักบาตรเทโวโรหณะ

การปฏิบัติตนในวันตักบาตรเทโวโรหณะ พุทธศาสนิกชนนิยมไปทำบุญตักบาตรที่วัดโดยการปฏิบัติตนดังนี้

๑) เตรียมอาหารเช้า และอาหารที่เตรียมเพื่อการตักบาตรเป็นพิเศษในวันนี้ คือ ข้าวต้มมัดและข้าวต้มลูกโยน

๒) มีการจำลองการเสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ของพระพุทธเจ้า โดยให้มีเทวดานางฟ้า นำพระสงฆ์ เดินเรียงแถวตามลำดับรับบาตรจากพุทธศาสนิกชน และมีคนยกอัญเชิญพระพุทธรูปนำหน้าแถวพระสงฆ์ เป็นการส่งเสด็จพระพุทธเจ้าจากสวรรค์

๓) หลังตักบาตรแล้ว มีการอาราธนาศีล แม่เมตตา และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้กับญาติผู้ล่วงลับและสรรพสัตว์^๖

^๕ สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี, *เที่ยวอุทัยไม่ไปไม่รู้*, (อุทัยธานี: นงลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๔.

^๖ พระมหาไพฑูริย์ ปภสฺสโร (ไชยกุล), “เรื่องการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” พ.ศ. ๒๕๕๕ หน้า ๓๓ – ๓๔

ประเพณีตักบาตรเทโวของจังหวัดอุทัยธานี เป็นประเพณีที่แสดงออกถึงความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาของประชาชนชาวจังหวัดอุทัยธานี เป็นความภาคภูมิใจของคนจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งถือว่าเป็นประเพณีเดียวในประเทศไทยหรือแห่งเดียวในโลก เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดที่จัดขึ้น ณ วัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งจัดได้สอดคล้องกับตำนานวันเทโวโรหณะ โดยสมมติให้มณฑปที่ประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง ซึ่งตั้งอยู่บนยอดเขาสะแกกรังเป็น “สิริมหายากุฎาคาร” มีบันไดทอดยาวจากมณฑปลงสู่บริเวณลานวัดซึ่งอยู่เชิงเขาสะแกกรังด้านล่างเปรียบเสมือนบันไดทิพย์ที่ทอดยาวจากสวรรค์ดาวดึงส์สู่เมืองสังกัสสนคร โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี จะตระขึงที่หน้ามณฑป บนยอดเขาสะแกกรังเสียงระฆังจะดังกังวานไปไกลเป็นสัญญาณว่า เทศกาลงานตักบาตรเทโวเริ่มขึ้นแล้ว โดยพระสงฆ์ ๙ รูป จะเจริญพระพุทธมนต์บนยอดเขา มีการแสดงปาฐกถาธรรม จุดพลุตะไล ไฟพะเนียง สวยงามและวันรุ่งขึ้น แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ตอนสายๆ จะอัญเชิญพระพุทธรูปปางเปิดโลก ขึ้นเสลี่ยงคานหาม โดยมีผู้แตงนุ่งขาวห่มขาวสมมติเป็นเทวดา หามเสลี่ยงลงจากยอดเขา ตามด้วยขบวนพระภิกษุสงฆ์ทุกรูปที่จำพรรษาในเขตอำเภอเมืองอุทัยธานี จำนวนหลายร้อยรูป อุ่มบาตรลงมาจากยอดเขาเดินลงมาตามบันได ๔๔๔ ขั้น สู่บริเวณเชิงเขาด้านล่าง ที่เนืองแน่นไปด้วยพุทธศาสนิกชน ที่ยังคงยึดมั่นในวิถีปฏิบัติดั้งเดิม อันสะท้อนภาพแรงศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ที่ส่องสว่างภายในจิตใจของทุกคน จากการที่ประชาชนยังยึดมั่นในประเพณีและปฏิบัติศาสนกิจในวันสำคัญทางศาสนาเช่นนี้นับว่าเป็นการทูลบารุงพระพุทธศาสนาโดยตรง ดังนั้น ประเพณีการทำบุญตักบาตรเทโวจึงเป็นประเพณีที่สมควรอนุรักษ์ไว้มิให้สูญหายไป เพราะประเพณีที่ดั่งามบ่งบอกให้เห็นถึงความศรัทธาเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา^๗ ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นพระสงฆ์รูปหนึ่งในจังหวัดอุทัยธานี จึงมีความคิดที่อยากจะอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นอันดีงามของจังหวัดอุทัยธานีอันนี้ไว้ ให้อยู่ไปถึงเยาวชนคนรุ่นหลัง โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ สร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นนั้นๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนให้มีพิธีกรรมท้องถิ่นหรือพิธีกรรมชุมชนขึ้น เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของชุมชน อันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วย^๘

อ้างอิง พระมหามานัส กิตติสาโร, หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ม.๑, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บริษัท พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๒๐๔ – ๒๑๓.

^๗ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี, **ประเพณีและงานประจำปีอุทัยธานี** Uthaitхани, (อุทัยธานี: คมศิลป์การพิมพ์, ๒๕๕๖), หน้า ๒.

^๘ วิธีการอนุรักษ์ประเพณีไทยให้คงอยู่ @ แหล่งรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีไทย เผยแพร่ความเป็นไทยร่วมอนุรักษ์ประเพณีไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://siamtradition.blogspot.com> [๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๐].

การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์จำลองซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงและแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตน และนำเอาการแสดงออกของผู้แสดง ทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่สังเกตพบมาเป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์^๙

ปัญหาพฤติกรรมการแสดงออกเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับนักเรียนที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพราะนักเรียนจะต้องนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกันในสังคม รวมถึงการทำงานในอนาคต ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการแสดงออกนั้นๆ มากขึ้นอย่างสมเหตุสมผล ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ในทางกลับกันหากนักเรียนไม่กล้าแสดงออกก็จะส่งผลให้นักเรียนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และไม่สามารถสื่อสารซึ่งจะทำให้เกิดความยากลำบากในการทำงาน อย่างไรก็ตามพฤติกรรมการกล้าแสดงออกสามารถที่จะฝึกฝนและสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ในตัวของบุคคล เพื่อให้เกิดความกล้าแสดงออกและเหมาะสมตามสถานการณ์ต่างๆ ได้ เพราะการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจได้ด้วยตนเอง โดยเน้นกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติเป็นอีกวิธีสอนหนึ่งที่จะให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ให้ผู้เรียนได้แสดงออก ทั้งทางด้านความคิด และท่าทางการแสดง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้เกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลินส่งผลให้การเรียนวิชาสังคมศึกษาประสบความสำเร็จด้านองค์ความรู้ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้สากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิดขั้นสูง การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาและการประกอบอาชีพ^{๑๐}

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ และได้พิจารณาหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ประเพณีตักบาตรเทโว ในรายวิชาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งหน่วยการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะด้านการกล้าแสดงออก โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พระพุทธศาสนาและการแสดงออกของนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยจึงได้คิดวิธีการที่จะทำให้ให้นักเรียนเกิดความสนใจและร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม พร้อมทั้งสามารถที่จะพัฒนาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกได้ในรูปแบบของการแสดงบทบาทสมมติ

^๙ นางสาวจินตหรา เขาวงค์ “การจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Anchored Instruction)”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://khaowongmsu.blogspot.com/2011/08/anchored-instruction.html>, [๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๐].

^{๑๐} คู่มือประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๕).

ผู้วิจัยคาดหวังว่าหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบการแสดงบทบาทสมมติจะช่วยพัฒนาผลการเรียนรู้และสร้างพฤติกรรมการกล้าแสดงออกและเป็นผู้มีบุคลิกภาพและมีความมั่นใจในการร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างถูกต้อง ซึ่งถือว่าเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ให้นักเรียนสามารถพัฒนาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกให้สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิต สังคม และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในด้านการเรียนและการดำเนินชีวิตในอนาคตต่อไปได้

ดังนั้น การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิชาประเพณีตักบาตรเทโว จังหวัดอุทัยธานี เพื่อนำมาใช้จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและสืบทอดศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและประเทศไทย

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ในฐานะผู้วิจัยเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาที่จำพรรษาอยู่ในจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งมีหน้าที่ถ่ายทอดหลักคำสอนพระพุทธศาสนาให้กับประชาชนภายในท้องถิ่น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสำคัญของประเพณีตักบาตรเทโว จังหวัดอุทัยธานีขึ้น เพื่อนำมาจัดการศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาในหลักสูตรท้องถิ่น ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ระดับมัธยมศึกษา สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและสืบทอดศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและประเทศไทย และเพื่อเป็นมรดกที่ล้ำค่าให้เยาวชนคนรุ่นหลังได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและคุณค่าในประเพณีตักบาตรเทโว ตลอดจนเพื่อเป็นการสืบสานอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรเทโว จังหวัดอุทัยธานี ให้มีความยั่งยืนคู่กับสังคมไทยตลอดไป

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้บทบาทสมมติ เรื่องประเพณีตักบาตรเทโว จังหวัดอุทัยธานี
๒. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการจัดการเรียนรู้บทบาทสมมติ เรื่องประเพณีตักบาตรเทโว จังหวัดอุทัยธานี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนชุมชนเทศบาลวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑. ต้องการทราบรูปแบบการจัดการเรียนรู้บทบาทสมมติ เรื่อง ประเพณีตักบาตรเทโว จังหวัดอุทัยธานี

๒. ต้องการทราบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้รูปแบบการเรียนรู้บทบาทสมมติ เรื่อง ประเพณีตักบาตรเทโว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนชุมชนเทศบาลวัดมณีสถิต-กปิฐาราม

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง

๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๒.๑ ประชากร

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนชุมชนเทศบาลวัดมณีสถิตกปิฐาราม จังหวัดอุทัยธานี ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๓๕ คน

๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนชุมชนเทศบาลวัดมณีสถิตกปิฐาราม จังหวัดอุทัยธานี จำนวน ๓๕ คน

๓. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๔ ชั่วโมง ๐.๕ หน่วยกิต

ภาคทฤษฎี ๔ ชั่วโมง

๔. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้วิธีการวิจัยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถ-กถาฎีกา อนุฎีกา และคัมภีร์ปกรณ์วิเสส ฉบับภาษาไทย และศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือตำราทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งที่จะศึกษาการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุ ๓ และกิจกรรมประเพณีตักบาตรเทโว จังหวัดอุทัยธานี พร้อมกันนี้ ใช้วิธีการศึกษาข้อมูลจากพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และนำข้อมูลที่รวบรวมมานั้นมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และแผนการสอนในรายวิชาประเพณีตักบาตรเทโว ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา (วันออกพรรษา)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ ประวัติความเป็นมาประเพณีตักบาตรเทโว จังหวัดอุทัยธานี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ ศาสนพิธี (ขั้นตอนขั้นตอนพิธีการตักบาตรเทโว จังหวัดอุทัยธานี)

ตัวแปรในการวิจัย

๑. ตัวแปรต้น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้บทบาทสมมติเรื่อง ประเพณีตักบาตรเทโว จังหวัดอุทัยธานี
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนชุมชนเทศบาลวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม

๒. ตัวแปรตาม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนชุมชนเทศบาล
วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม ที่ได้เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บทบาทสมมติ เรื่อง ประเพณีตักบาตรเทโว

๒.๑ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กำหนดหลักเกณฑ์
การวัด และประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน ดังนี้

๑) ตัดสินคะแนนผลการเรียนรู้เป็นรายวิชา ผู้เรียนมีเวลาเรียนตลอดการเรียนไม่
น้อยกว่า ร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชาประเพณีตักบาตรเทโว

๒) ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจ
ในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิต
สาธารณะ

๓) ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในพิธีตักบาตรเทโวได้มากยิ่งขึ้น สามารถปฏิบัติ
กิจกรรมและผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่ สถานศึกษากำหนด โดย
อาจจัดให้ผู้เรียนแสดงผลงาน แฟ้มสะสมงาน หรือจัดนิทรรศการ

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนเทศบาลวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม มีผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของผู้เรียน เรื่อง ประเพณีตักบาตรเทโวหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

๑. **การจัดการเรียนรู้** หมายถึง เทคนิค วิธีการ การดำเนินการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ตาม
ขั้นตอน วิธีการ เทคนิควิธี กระบวนการในการเรียนรู้ของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ
ทักษะและจิตอาสาในการเรียนสาระการเรียนรู้

๒. **บทบาทสมมติ** หมายถึง กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมการพูดที่ครูเป็นผู้
กำหนดให้นักเรียนแสดงตามสถานการณ์และบทบาทซึ่งใกล้เคียงกับความจริง โดยนักเรียนแสดง
บทบาท ความรู้สึก เจตคติที่มีต่อบทบาทนั้น เป็นการนำประสบการณ์การเรียนรู้มาใช้ในการฝึกทักษะ
ซึ่งต้องใช้กระบวนการคิด การปฏิบัติ การเผชิญสถานการณ์ซึ่งเป็นการประยุกต์ความรู้ของนักเรียน

๓. **ประเพณี** หมายถึง ความประเพณีหรือการปฏิบัติที่สืบทอดกันมาของชุมชนแห่งใดแห่งหนึ่งที่ถือว่าเป็นแบบแผนกันมาอย่างดี

๔. **ประเพณีตักบาตรเทโว** หมายถึง การทำบุญตักบาตรให้แก่พระภิกษุสงฆ์ ที่ชาวพุทธปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน ในวันรุ่งขึ้นของการออกพรรษา คือ วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ โดยเชื่อว่าเป็นการทำบุญตักบาตรในวันแรก ในวันที่พระพุทเจ้าได้เสด็จลงจากเทวโลกหลังจากที่ได้ขึ้นไปแสดงพระธรรมเทศนาโปรดพระพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

๕. **ประเพณีตักบาตรเทโวในจังหวัดอุทัยธานี** หมายถึง ประเพณีตักบาตรเทโวในวันรุ่งขึ้นของการออกพรรษา คือ วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ณ วัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี มีพระภิกษุจำนวน ๕๐๐ รูป เติมน้ำมาจากบนยอดเขาสะแกกรังลงบันได ๔๔๙ ขั้นสู่เบื้องล่าง

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑ นักเรียนได้เรียนรู้การจัดการเรียนรู้บทบาทสมมติ เรื่อง ประเพณีตักบาตรเทโว จังหวัดอุทัยธานี

๒ ได้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บทบาทสมมติ เรื่อง ประเพณีตักบาตรเทโว จังหวัดอุทัยธานี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนชุมชนเทศบาลวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม

๓. ครูได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้บทบาทสมมติ ใช้ในการจัดการเรียนรู้ไปบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาอื่นๆ

๔. สถานศึกษามีกิจกรรมการเรียนรู้บทบาทสมมติ ในการจัดการเรียนรู้